

ptionemque naturæ accipe adhuc aliam unguenti A confectionem ex oleo gratiæ : *Beatus cujus Deus Jacob adjutor ejus (Psal. cxlv)*. Accipe adhuc unctionem aliam eodem gratiæ oleo confectam : *Beatus homo quem tu erudieris, Domine, et de lege tua docueris eum (Psal. xciii)*. Accipe et illud : *Beatus vir qui confidit in Domino; erit Dominus fiducia ejus (Jer. xvii)*. Beatus vir qui Dominum habet adjectorem, eruditorem, protectorem. Beatus quem Dominus adjuvat, erudit et protegit; adjuvat ad bonum, defendit contra malum, erudit ad utrumque discernendum. Adjuvare, erudire, defendere, totum est gratiæ. Primum itaque est contra defectum fortitudinis, secundum contra defectum veritatis, tertium contra defectum virtutis. Omnia contra defectum boni naturalis. Primum contra debilitatem languidi capitis, secundum contra caligiem morientis cordis, tertium contra anxietatem infirmi corporis inquietudinemque æstuantis cupiditatis. Habemus adhuc tertiam olei speciem, et ex ipsa similiter triforem unguenti confectionem, contra triplicem corporis jam convalescentis defatigationem. Contra fatigationem laboris, habes illud : *Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, et bene tibi erit (Psal. cxxvii)*. Contra afflictionem egestatis, habes illud : *Beati pauperes spiritus, quoniam ipsorum est regnum cælorum (Math. v)*. Contra tribulationem persecutionis, habes illud :

Beati qui persecutionem patiuntur propter justitiam, quoniam ipsorum est regnum cælorum (ibid.). Quis, quæso, inter tot tribulationum certamina non modo non doleat, imo etiam non exhilarescat, cum Scripturæ sacræ attestazione addiscat, et de quo dubitare non audeat, quoniam *Beatus vir qui suffert tentationem, quoniam cum probatus fuerit, accipiet coronam vitæ quam repromisit Deus diligentibus ead?* (*Jac. i*.) Hinc est quod apostoli *ibunt gaudentes a conspectu concilii, quoniam digni habiti sunt pro nomine Jesu contumeliam pati (Act. v)*. Quam recte hæc olei tertia species dicitur oleum lætitiæ, quæ facit etiam de tribulatione gaudere! Quis enim non lætetur, imo et gloriatur, in infirmitatibus et tribulationibus suis, cum speret accipere in præmium B certaminis quod *oculus non vidit, et auris non audivit, nec in cor hominis ascendit quæ præparavit Deus diligentibus se?* (*I Cor. ii*.) Hæc de diversis olei speciebus jam diximus, ut sciamus quas, in quales usus utiles, seu etiam necessarias habemus; nec nobis debet sufficere hoc de hujusmodi olei speciebus cognovisse, utilitatisque earum a se invicem distinguere potuisse, nisi studeamus ex his secundum uniuscujusque utilitatem atque virtutem infirma nostra fovere, ne illa divinæ increpationis sententia videatur nos ipsos arguere : *Vulnus, et livor, et plaga tumens non est circumligata, neque curata medicamine, neque fota oleo (Isa. i)*.

TRACTATUS

DE POTESTATE LIGANDI ET SOLVENDI.

CAPUT PRIMUM.

Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis, et quodcumque solveris super terram, erit solutum et in cælis (Math. xvi). Quæritis a me utrum hæc ligandi et solvendi potestas, quæ Petro apostolo in his verbis datur, eadem sit quæ alibi omnibus apostolis, et in ipsis omnibus eorum vicariis in commune concedit, cum dicitur : *Quorum remisieritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt (Joan. xx)*. Dicitis namque quia de potestate ligandi atque solvendi, remittendi et retinendi peccata, similiter et de clavibus regni cælorum diversi diversa sentiunt, et alii alio modo, et aliter exponunt. Quæritis itaque utrumnam apostoli eorumque vicarii potestatem in illis Dominicis verbis acceperunt, ut homines a debito æternæ damnationis absolvere possint. Sunt namque, ut dicitis, qui hoc affirmant, sunt similiter et alii qui hoc ipsum negant. Unde et adhuc opponendo quæritis, et quærendo opponitis, si sacerdotibus datum est homines ab æternæ damnationis debito posse solvere, nunquid et eodem debito aliquos posse ligare? Ecce duo veniunt ad

C sacerdotem, unus crimine obduratus et eo ipso ligatus, alius voraciter justus, et eo ipso solutus, nunquid potest vel ligatum solvere, vel solutum ligare? Nam non est solutio nisi ejus qui prius ligatus fuerat, nec ligatio nisi ejus qui prius solutus erat. Item ecce duo criminosi veniunt ad sacerdotem, unus vere pœnitens, alter omnino impœnitens : nunquid potest, quæso, impœnitentis peccata remittere, et vere pœnitentis pro voto retinere?

CAPUT II.

In primis itaque notandum quod peccatorum obligatio consideratur circa duo. Alia est ejus illa obligatio per quam homo obligatur ad culpam, et alia est illa per quam obligatur ad pœnam. In uno obligatur vinculo captivitatis. In altero vero obligatur debito damnationis. Si enim homo in aliquod grave peccatum ceciderit, jam non est in ejus potestate ut per semetipsum resurgere possit : per semetipsum potest a Domino recedere, sed per semetipsum non potest ad ipsum redire. Est siquidem, secundum Psalmistam, *Spiritus vadens et non rediens. (Psal. lxxvii)*. Unde et illud ejusdem Psalmistæ : *Beatus*

vir qui non abiit in consilio impiorum (Psal. 1). Hinc A est quod obligatio culpæ dicitur mors animæ; quia, sicut per mortem exteriorem corpus restringitur ab operibus quæ sunt ad vitam, sic anima per obligationem culpæ mortificatur ad opera quæ sunt ad vitam æternam. Sed homo semel vincetus atque captivatus utinam teneretur ad solam captivitatem, sed quod miserrimum est tenetur etiam ad peccandi servitutem. Nam, *qui facit peccatum servus est peccati (Joan. viii).* Unde fit ut quotidianas usuras exsolvat, et reatus sui debitum quotidie augeat. Inde est illa promissio, quam habetis in Psalmo: *Ex usuris et iniquitate redimet animas eorum (Psal. vii).* Culpæ itaque obligatio versatur circa duo. In uno accenditur vinculum captivitatis, in alio debitum servitutis. Ecce de obligatione culpæ. Nunc autem videamus de obligatione pœnæ.

CAPUT III.

Ad cumulum namque miseræ tenetur prævaricator merito prævaricationis suæ non solum vincetus ad culpam, verum etiam addictus ad pœnam. Eo ipso siquidem quo illud committit quod quantum in se in æternum corrigere non possit, et in ipsius injuriam qui in æternum vivit, eo ipso, inquam, æternæ damnationis debitum incurrit. Damnatio autem æterna in sacra Scriptura dicitur *Mors secunda (Apoc. xx)*: nam, sicut ex obligatione culpæ retrahitur anima a beneplacito divino, sic ex inflicione damnationis æternæ alienatur anima ab omni beneplacito proprio. Hominem autem ejusmodi vinculis obligatum solus ille solvere potest qui vere omnipotens est, et omnia potest. *Quæ autem apud homines impossibilia sunt, possibilia sunt apud Deum (Luc. xviii).* Nullum namque cor tam lapideum, tam durum, vel obstinatum quod Dominus statim, cum voluerit, ad veram pœnitentiam emollire non possit. Hinc est illud utique beati Joannis Baptistæ: *Potens est Dominus de lapidibus istis suscitare filios Abraham (Math. iii; Luc iii).* Quando ergo ille qui omnia potest prævaricatorem ad veram pœnitentiam compungit, quid aliud, quæso, quam perpetualem culpam, et eo ipso perpetualem pœnam terminabilem facit? Sic utique, sic transit pœna in pœnam, æterna in transitoriam, et qui prius tenebatur debito damnationis, modo jam tenetur debito expiationis. Ecce habetis quod pœnæ obligatio versatur circa duo. Aliud namque est debitum damnationis, et longe aliud debitum expiationis. Ecce jam aperte tenemus, sicut ex superioribus cognovimus, quod duo considerantur circa obligationem culpæ, duo similiter circa obligationem pœnæ. Nam in culpæ obligatione, ut dictum est, invenis vinculum captivitatis, et vinculum servitutis. Ex vinculo captivitatis illaqueatur ne redeat ad faciendum bonum, ex vinculo servitutis attrahitur, et exagitur ad augendum malum. Utrumque autem ad damnationis augmentum. Similiter in obligatione pœnæ constat procul dubio geminum vinculum esse, vinculum damnationis, vinculum expiationis. Ex illò tenetur homo

ad pœnam æternam, ex isto ad pœnam transitoriam, et ad illam quidem ad malum suum, ad istam ad bonum suum. Nam ex illa homo cruciatur, nec purgatur; ex ista vero sic torquetur ut purgetur.

Et notandum quod captivitatis et servitutis obligatione tenetur unus idemque homo sub uno eodem tempore, damnationis vero et expiationis vinculo nunquam tenetur unus idemque homo sub tempore uno. Nam eo ipso sæpe expiationis debito tenetur quo damnationis debito absolvitur.

CAPUT IV.

Sicut itaque est gemina obligatio, sic absque dubio est gemina solutio. Primam autem solutionem facit Dominus semper per semetipsum, secundam vero quandoque per se solum, quandoque per ministrum suum. Obligationem namque culpæ solus Dominus solet et valet dissolvere, operatur eam tamen quandoque cum nonnulla ministrorum suorum cooperatione. Hæc tamen cooperatio non solet esse tantummodo sacerdotum, verum etiam aliorum. Nec hanc quidem cooperandi gratiam aliqui habent in potestate, sed modo isti, modo illi accipiunt, vel non accipiunt pro divina dispensatione. Soli autem sacerdotes scientiam quam in ligando et solvendo divinitus acceperunt habent in potestate, et possunt eam, prout ratio dictaverit, omni tempore exercere. Notandum autem quod sub uno eodemque momento ad consensum criminis consentientis animus triplici funiculo astringitur, et vinculis captivitatis, servitutis, damnationis, quantum in se solo est, insolubiliter ligatur. Scimus namque quia *funiculus triplex difficile rumpitur (Eccle. iv)*. Vere et absque dubio ad rumpendum difficilis est, qui nisi ab ipso solo qui est trinus et unus dirumpi non potest. Hic autem funiculus triplex ad rumpendum difficilis eo ipso dirumpitur, quo anima peccatrix ab eo qui omnia potest ad veram pœnitentiam compungitur. Prævaricator itaque sub uno eodemque tempore solvitur a culpæ obligatione et a debito damnationis æternæ. Ex eo enim quod ejus culpa finem accepit, simul et illud obtinuit, ut ejus pœna finem accipere posset, et pœna æterna in pœnam transitoriam transiret. Hinc est quod propheta David vere pœnitens et dicens: *Peccavi, id statim ex prophético oraculo accepit responsi: Dominus quoque transtulit peccatum tuum (II Reg. xiii)*. Statim namque ad veram pœnitentiam transit pœna in pœnam, æterna in transitoriam, non purgatoria in purgatoriam. Hinc est prophetica illa tam vera quam nota sententia: *Quacunq; hora ingemuerit peccator, salvus erit (Ezech. xxxiii)*. Sub eo namque tempore quo salubriter ingemuit, causam veraciter obtinuit per quam salvari possit, si sub eodem momento de medio sublatus fuerit. In eadem sententiam currere videtur quod per Psalmistam dicitur: *Dixi: Confitebor adversum me injustitiam meam Domino, et tu remisisti impietatem peccati mei (Psal. xxxii)*. Ex hac prophetica sententia datur intelligi quod ad veram contritionem et confessionem cordis remittitur iniquitas veraciter pœnitentis.

Notandum diligenter quod non dicit, tu remisisti **A** peccatum meum, sed, impietatem peccati mei. Quod enim iniquitatis est et impietatis, et procul dubio æternam pœnam merebatur, statim ad veram pœnitentis animæ contritionem remittitur, quamvis quod impuritatis est in ejus peccato postmodum per transitoriam pœnam purgetur. Quid enim aliud intelligitur nomine impietatis quam specialis injuria Creatoris? Ab ipso enim sumus, ab ipso habemus quidquid boni habemus. Quid ergo magis impium, quid potest esse magis injuriosum quam contra tantæ pietatis Dominum, et eum qui vivit in æternum, illud improbe committere, quod, quantum in te est, non possis in æternum corrigere? Impietas itaque peccati tunc veraciter remittitur, quando ad veram prævaricatoris animæ pœnitentiam Creatoris injuria indulgetur, et cui æterna pœna debebatur, purgatoria sola et transitoria multatur. Notandum autem hoc loco quod infideles et criminosi baptismum cum fide suscipientes sic absolvuntur debito damnationis, ut non teneantur debito expiationis: fideles vero et criminosi post lapsum vere pœnitentes sic absolvuntur debito damnationis, ut tamen teneantur sub debito expiationis.

CAPUT V.

Vera pœnitentia est abominatio peccati cum voto cavendi, confitendi, satisfaciendi. Quatuor namque ista debet habere pœnitentia vera. Duo ex his nos docet conscientia propria, reliqua duo doctrina authentica. Quem enim propria conscientia non doceat, quod accepta injuria nec homo ab alio quam ab homine placari valeat, nisi eum de illata injuria pœnitere et iterare nolle confidat. De remedio autem confitendi est illud beati Jacobi apostoli: *Confitemini*, inquit, *alterutrum peccata vestra* (Jac. v). De exhibenda autem digna satisfactione, habet illud Joannis Baptistæ: *Facite*, inquit, *dignos fructus pœnitentiæ* (Luc. iii). Prævaricator itaque et pœnitens debito confitendi et satisfaciendi tenetur quandiu divinitus tempus et opportunitas ei in hoc ipsum conceditur. Eget ergo sacerdotis absolutione quandiu datur hoc posse. Solus namque ille sub hac conditione non tenetur, cui exsequendi facultas divinitus denegatur. Ea quæ hucusque jam diximus idcirco prælocuti sumus, ut plenius intelligamus in liberatione et absolutione peccatorum quid Dominus faciat per seipsum solum, quid per se simul et ministrum suum, quid aliquando per ministrum suum solum. Nunc itaque illi considerationi diligentius insistamus, propter quod totum negotium suscepimus.

CAPUT VI.

Sciendum itaque quod sacerdotalis illa potestas ligandi atque solvendi maxime versatur circa geminum modum expiandi. Expiandi siquidem modus consistit in duobus. Nam, quia nullum peccatum impunitum, oportet ut expietur aut in hac vita juxta arbitrium sacerdotis per dignum pœnitentiæ fructum, aut in vita futura juxta divinum arbitrium

per ignem purgatorium. Habet itaque peccatrix anima a solo damnationis debito relaxata, et adhuc debito expiationis obnoxia; habet, inquam, et quomodo per sacerdotale officium possit utiliter ligari, et unde egeat misericorditer absolvi. Vere namque pœnitens libenter subit judicium humanum ut merito evadere possit judicium divinum. Ligatur ergo per sacerdotem debito dignæ satisfactionis, et absolvitur ab illo quod ignem meretur debito futuræ purgationis. Eo ipso namque quo devote suscipit sententiam humanam, meretur evadere sententiam divinam. Ecce quomodo habes quod sub uno eodemque tempore homo solvitur atque ligatur. De hac ligandi atque solvendi potestate a Domino dictum intellige: *Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in cælis, et quodcumque solveris, c'c.*

Notandum autem quod quemadmodum in divina solutione transit pœna in pœnam, æterna in transitoriam, sic in sacerdotali absolutione transfertur sententia in sententiam, divina in humanam. Utrobique ergo peccator solvitur, utrobique ligatur, sed ibi absolutio est causa obligationis, hic e converso obligatio est causa absolutionis. Hinc est quod cum ad Petrum dicitur: *Quodcumque solveris super terram erit solutum et in cælis*, præmittitur: *Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in cælis*. Nam, uti jam diximus, eo ipso in posterum absolvitur a debito debite animadversionis, quod hic interim ab homine ligatur debito præsentis satisfactionis. Ad hanc solvendi potestatem et illud pertinere videtur quod a Domino apostolis omnibus, et in ipsis omnibus eorum vicariis, dicitur: *Quorum remisistis peccata remittuntur eis*. Quid enim est peccata remittere, nisi districtioris sententiam quæ peccatis debetur relaxando absolvere et absolvendo relaxare? Et quid est peccata retinere, nisi non vere pœnitentes nolle absolvere? Multi enim confitentium absolutionem quærunt, qui tamen crimina sua ex toto deserere nolunt. Multi cautelam de futuro promittunt, sed satisfacere nolunt. Ejusmodi omnes eo quod vere non pœnitent, procul dubio absolvi non debent. Hoc est enim vere pœnitere, de præterita prævaricatione dolere cum firmo proposito confitendi, satisfaciendi et cum omni cautela cavendi. In hunc modum pœnitentes merito debent absolvi. Alioquin sine absolutione remitti, et hoc est peccata retinere.

CAPUT VII.

Ecce ex his quæ jam diximus manifeste intelligere poterimus in resolutione peccatorum quid Dominus faciat per semetipsum, quid per ministrum suum, quid vero per se simul et officio ministrorum. Per semetipsum sane solvit vinculum obdurationis, per se simul et ministrum suum, debitum æternæ damnationis, per ministrum vero debitum futuræ purgationis. Primæ namque resolutionis potestatem sibi soli reservavit; secundam vero resolutionem per se simul et ministrum facit; tertiam autem Dominus non tam per seipsum quam per mini-

strum suum facere consuevit. Recte quidem dicitur A quod Dominus vere pœnitentem a vinculo damnationis absolvit, recte nihilominus quod sacerdos hoc facit. Et Dominus quidem ad confessionem cordis, et sacerdos ad confessionem oris. Sola enim cordis confessio pœnitenti ad salutem animæ sufficit veraciter, cum articulus necessitatis oris confessionem et sacerdotis absolutionem excludit : unde recte dicimus quod tunc Dominus absolvit. Sed quoniam oris confessio, et sacerdotis absolutio a vere pœnitente exigitur quandiu divinitus ei in hoc ipsum facultas conceditur, recte quidem debitæ damnationis absolutio etiam sacerdoti ascribitur. Ecce habemus cur hujusmodi absolutionem tam Domino quam ministro ascribimus.

CAPUT VIII.

Nunc illud quidem dignum consideratione videtur, cur illa solutio quæ est a debito futuræ purgationis sacerdoti specialiter attribuitur. Sed scimus quod vere pœnitens sine sacerdotis absolutione æternam damnationem evadere potest, cum eam habere non potest. Sed non æque dicimus quod sine sacerdotis absolutione et injuncta satisfactione debitum futuræ purgationis vere pœnitens evadere possit, quoties eas articulus necessitatis excluserit.

Notandum quod vinculum damnationis Dominus solvit conditionaliter, minister vero Domini simpliciter, et, ut sic dicam, integraliter. Pœnitentem namque a debito damnationis Deus absolvit sub tali conditione, ut eum oporteat, prout potest, sacerdotis absolutionem quærere, et ad ejus arbitrium debito more satisfacere. Nam, si facere neglexerit, periculum æternum non eradit. Sacerdotis autem absolutione suscepta, et conditione qua tenebatur suppleta, etiamsi statim mori contigerit, æternam damnationem evasit. Sed sicut debitum æternæ damnationis conditionaliter solvitur a Domino, sic pro certo debitum futuræ purgationis conditionaliter solvitur a servo. Nam quilibet criminosus per sacerdotem absolutus tenetur sub conditione solvendæ satisfactionis, ut possit evadere incendium futuræ purgationis. Debitum itaque damnationis æternæ solvit sacerdos integre et absolute, debitum futuræ purgationis sub conditione. Nam firmum propositum satisfaciendi habentem, sive D exsequendi tempus habeat, sive non habeat, absolutio sacerdotis liberat a debito damnationis, sed non æque et a debito futuræ purgationis.

CAPUT IX.

Iterum et illud notandum, quod ad sacerdotale officium pertinet gemina ligatio sicut et gemina solutio. Alia est namque solutio qua solvunt pœnitentes a debito damnationis, alia est illa qua solvunt ejusmodi a debito futuræ purgationis. Sic alia est illa ligatio qua ligant veraciter pœnitentes debito injunctæ satisfactionis, et alia qua ligant intoleranda committentes, nec tamen pœnitentes, vinculo anathematis. Illos ligant ut a periculosiori

A vinculo absolvant, istos, ut ad pœnitentiam adducant. De illa ergo absolutione qua prævaricator a debito damnationis absolvitur, intelligitur illud quod a Domino dicitur : *Quorum remisistis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta erunt.* Nam valent et debent sacerdotes vere pœnitentium et debitam satisfactionem suscipientium peccata remittere, et a debito damnationis absolvere, cæteros vero sine absolutione remittere. Sed et illud quod dicitur ad Petrum : *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum et in cælis, et quodcumque solveris super terram erit solutum et in cælis,* de illa specialiter absolutione debemus intelligere qua solent sacerdotes et debent ligando absolvere et absolvendo ligare. Nam eo ipso solvunt pœnitentes a debito futuræ purgationis, quo eos ligant debito præsentis satisfactionis.

CAPUT X.

Constat itaque, quod superius jam diximus, quod illud vinculum quod est ad obligationem culpæ, solus Dominus valet et solet per semetipsum solvere ; illud autem quod est ad obligationem pœnæ, tum per semetipsum, tum per ministrum suum solet dirumpere. In resuscitatione autem Lazari invenies utrumque figurari. Hunc enim Dominus et resuscitat per semetipsum, et solvit ministerio famulantium. Per ipsum ergo Dominum solvitur a vinculis interioribus, officio vero obsequentium a vinculis exterioribus. Quis nesciat quod mors membra morientium adeo insolubiliter ligat, ut nullum eorum officium suum implere, sed nec ad modicum movere se valeat ? Ab his vinculis Dominus Lazarum solvit, quando eum ad vitam animavit. Suscitato autem Lazaro et a mortis vinculis absoluto dicitur a Domino : *Lazare, veni foras (Joan. xi).* Quid est hominem prius sepultum foras venire, nisi mortali culpa obligatum quemlibet tenebrosam illud lapidæ obdurationis suæ latibulum sponte deserere ? Et quid est institis vinctum foras prodire, et se oculis Domino assistentium ingerere, nisi his qui solvendi potestatem accipiunt, quibus peccatorum vinculis ad divinæ ultionis sententiam astrictus teneatur per oris confessionem ostendere ? *Solvite, inquit, eum, et sinite abire (ibid).* Bene autem desuscitato et ligato dicitur : *Solvite eum, et sinite abire.* Si enim solutus prius non esset, liberam eundi et intrandi domum suam facultatem non haberet. Scimus absque dubio quia peccator et pœnitens quousque debito damnationis, vel futuræ purgationis tenetur nec solvitur, domum illam quam Paulus describit, intrare non poterit : *Scimus, inquit, quoniam si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur, quod ædificationem ex Deo habemus domum non manufactam æternam in cælis (II Cor. v).* Hanc domum post hujus terrestris solutionem libere intrat qui in hac vita minime contraxit quod in futura vita purgare oporteat. Alioquin oportebit ut prius debitum purgationis exsolvat. Si quis vero contraxit quod acerba

et diutina purgatione dignum fuit, si per injunctam A et per expletam satisfactionem in hac vita absolvi meruit, soluta terrestris hujus habitationis domo in illam statim æternæ quietis mansionem lætus intrabit. Hinc ergo perpendi potest quomodo ingressum paradisi et januam cœli quam divina severitas criminaliter agentibus claudit, accepta divinitus potestas ligandi atque solvendi pastoralis ministerio aperiri consuevit. Potestas itaque ligandi atque solvendi videtur esse claves illæ de quibus a Domino dictum est ad Petrum : *Et tibi dabo claves regni cœlorum*. Ecce jam habemus quod quærere proposuimus, habemus quæ sit illa potestas ligandi atque solvendi sacerdotibus data, quomodo, vel quorum valeant et debeant remittere, vel retinere peccata.

CAPUT XI.

Sed adhuc pergis et dicis : Si non possunt quoslibet ligare pariter et absolvere, quorumlibet peccata remittere, quorumlibet retinere, quid est quod generaliter dicitur ad Petrum : *Quodcumque ligaveris, quodcumque solveris* ? Similiter et generaliter proponitur quod apostolis omnibus in commune dicitur : *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, et quorum retinueritis, retenta sunt*. Merito te hæc quæstio moveret si Dominus Petro dixisset : *Quodcumque volueris ligare ligatum erit, et quodcumque volueris solve solum erit* ; sed hoc non dixit, nec sic intelligi voluit. Si quis ligare voluerit quod ligare non potest, nunquid idcirco ligatum erit ? Quis hoc dicat ? Non ergo dicit, quæcumque ligare volueris, sed, quodcumque ligaveris ligatum erit in cœlis. Ille utique vere ligatur qui juxta confessionis suæ tenorem justo satisfactionis debito obligatur. Ille sacerdotali officio veraciter absolvitur, cujus peccatum ad condignam satisfactionem juste remittitur. Ligat itaque et absolvit sacerdotis sententia justa, neutrum vero sacerdotis sententia injusta.

CAPUT XII.

Sic sane peccata eorum pro certo remittuntur qui juste absolvi merentur, illorum vero peccata procul dubio retinentur, non quibus injuste, sed quibus juste peccatorum absolutio denegatur. Quod igitur ad Petrum Dominus dicit, idem valet ac si aliis verbis diceret : *Quod ligatum aut solum fuerit a te, ligatum vel solum erit et apud me*. Qui a te debitæ satisfactionis injunctio constringitur, apud me ejusdem satisfactionis debitor tenetur, et qui a te debitam peccatorum suorum absolutionem meruit, ex meo judicio pro hac parte ulterius arctari non poterit. Juxta hunc modum et id intelligere debemus quod dicitur apostolis omnibus : *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, et quorum retinueritis retenta sunt*. Peccata siquidem delinquentium apud Dominum remissa vel retenta erunt, quæ per ministros suos sacerdotes juste vel remissa vel retenta sunt. Quod utrumque ab eis tunc veraciter fit, quando ad quodlibet

exsequendum canonico ordine incedunt : neutrum enim pro voto, sed pro merito et ordine instituto facere possunt. Exstat quorundam de potestate ligandi atque solvendi sententia tam frivola, ut ridenda videatur potius quam refellenda. Putant enim et prædicant sacerdotes non habere potestatem ligandi atque solvendi, sed ostendendi homines esse solutos sive ligatos. Sed nunquid Dominus dicit : *Quodcumque ligatum ostenderit erit ligatum, et quodcumque solum ostenderit erit solum* ? Dicunt apostolicos viros peccata remittendi vel retinendi potestatem non habere, cum Dominus hoc dicat. Dicunt eos tantummodo habere potestatem utrumque ostendendi cum Dominus hoc non dicat : *Quorum remiseritis, inquit, peccata, non quorum remissa ostenderitis, remittuntur eis*. Dicunt, quia in remittendis vel retinendis culpis id juris et officii habent evangelici sacerdotes, quod olim sub lege habebant legales in curandis leprosis. Non autem habebant illi legales potestatem curandi, sed judicandi et ostendendi utrum essent an non essent qui putabantur leprosi. Ecce concedimus quod isti et illi idem habent officium, illi discernendi inter lepram et lepram, isti dijudicandi inter culpam et culpam. Et utinam quam vere id officii habent, tam digne et exercerent !

CAPUT XIII.

Sed illud quæro, utrum accipiant ex ordinatione, an potius ex eruditione inter lepram et lepram, inter culpam et culpam posse discernere ? Audaciter dico, quia si sine discernendi scientia ad ordinationem accedunt, sine illa inde recedunt, et si cum illa eunt et redeunt, aliunde habuerunt. Constat itaque, quod consequens est, quia in ordinatione non accipiunt potestatem aliam, ergo nec aliquam. Ubi ergo erit illa potestas ligandi atque solvendi ? Sed dicunt ad ista : *Quid est culpa, nisi lepra ? et quid est lepram mundare, nisi culpam amputare ? Misit autem Dominus leprosum ad sacerdotem nol ut eum mundaret, sed ut eum sacerdos mundatum ostenderet*. Sed absque dubio neutrum Dominus jubet ut ad hoc vel illud iret : *Vade, inquit, ostende te sacerdoti, et offer munus quod præcepit Moyses (Matth., viii)*. Sicut non dicit : *Vade ad sacerdotem ut te mundum reddat*, sic non dicit : *Vade ad sacerdotem ut te mundum ostendat*. Unum Dominus fecit, tria præcepit : leprosum mundavit, simul et præcepit ire, ostendere et offerre. Quid est leprosum mundari, nisi peccatorem quemlibet peccatorum suorum sordes abominari ? Quid est mundatum leprosum ire, nisi prioris vitæ statum relinquere, peccata prius perpetrata deserere ? Sacerdoti autem se ostendere, est qualis prius fuerit, cujus propositi modo sit per confessionem aperire. Offerre munus et quale Moyses instituit, qui ad omnem canonicæ institutionis satisfactionem juxta sacerdotis arbitrium seipsum exponit. In primo consideratur odium peccati, in secundo volum continendi, in tertio propositum confitendi, in quarto

studium satisfaciendi. Votum continendi hoc loco large accipitur, non tantum continendi a libidine, verum etiam a quolibet crimine. Pro certo in vera pœnitentia quatuor ista omnia sunt requirenda. Ubi aliquid horum deest, vera pœnitentia non est, sine qua et peccatorum lepra mundari non potest. Quando Deus dat animæ peccatrici odisse quod prius amabat, detestari quod antea desiderabat cum voto continendi, consistendi, satisfaciendi, efficitur statim emundatio integra et plena leprosi. Quid est autem leproso in lepræ emundatione tria illa præcipere, nisi votum continendi, consistendi, satisfaciendi per internam aspirationem purgandæ animæ persuadere?

CAPUT XIV

Sed hæc omnia, inquis, Dominus per semetipsum operatur. Quid ergo sacerdoti relinquitur? Multum per omnem modum, et vere magnum et valde magnum. Sicut aliud est resuscitare mortuum, et aliud solvere vinculum, sic aliud est leprosum mundare, et aliud ejus vincula solvere. Nunquid ergo, inquis, leprosus ille ligatus erat? Tu es magister in Israel et hæc ignoras? Vere utique, vere ligatus erat duræ necessitatis nodo, quo eum Moyses astrinxerat: *Omni*, inquit, *tempore quo leprosus est et immundus, solus habitabit extra castra (Levit. xiii)*. O vinculum durum et valde detestandum, quo quis quandiu ligatur insolubiliter tenetur, ut ei omnino non liceat vel cas ra Christo militantium ingredi, vel ad propria reverti. Nonne leprosum, sed mundatum sacerdos ligat et solvit? Ligat in reddenda debitæ satisfactionis et purgationis hostia, solvit in indulta revertendi licentia. Et si vultis recipere, emundatio leprosi non est tantum una, sed terna. Unam ex his tantum facit Dominus per semetipsum, cæteras duas per ministrum suum. Sed quæ sit leprosi hæc trina emundatio, relinqnatur interim lectoris iudicio.

CAPUT XV.

Notandum autem in curandis leprosis quod quidam statim purgantur, et sic ad sacerdotem mittuntur; quidam vero mittuntur, et in eundo curantur. Sunt qui ad primam pœnitentiæ suæ compunctionem habent animum promptum et paratum ad omne veræ pœnitentiæ debitum solvendum. In illis itaque nulla est inundationis mora, qui in ipsa compunctione sua gratiam accipiunt ad tria illa superius jam dicta, paratum animum habentes ad continendum, consistendum, satisfaciendum. Quidam vero ad pœnitentiam compuncti, propositum quidem habent continendi, consistendi, sed ad condignam satisfactionem sunt tepidi. Hinc est quod de decem illis leprosis duo tantum præcipiuntur, de tertio vero tacetur: *Ite*, inquit, *et ostendite vos sacerdotibus (Luc. xvii)*, nec eis præcipitur offerre aliquod munus. Tantum potuerunt, quantum divinitus acceperunt. Ut enim Dominus ostendat omnia bona nostra ab ipso esse, gratiam suam quandoque exhibet in uno, subtrahit in alio. Vides illud, ut credo, quam merito differtur emundatio quibus deest veræ

pœnitentiæ plenitudo: *Dum irent*, inquit, *mundati sunt (ibid.)*. Quid est ire, nisi proficere? Eunt igitur qui ex eo quod jam acceperunt proficiunt ad id posse quod prius non potuerunt. Qui ergo de perpetrato jam malo magis magisque jam dolendo per votum continendi et consistendi ad votum satisfaciendi proficiunt, et votum voto adjungunt, quia veræ pœnitentiæ perfectionem jam tenent, peccati lepram velut eundo deponunt. Nota quod plures sunt quorum emundatio differtur comparatione eorum qui sine mora mundantur, quia magis abundant ad satisfactionem pigri, quam ad satisfactionem prompti.

CAPUT XVI.

Ex ante jam dictis habemus quod sunt multi qui curantur in sacerdotis absentia. Sunt similiter nonnulli qui curantur in sacerdotis præsentia. Nam et in resuscitatione Lazari præsentis erant et quibus solvendus fuerat. Alii itaque curantur sub ipsa missione, alii in ipsa profectioe, alii vero in ipsa perventioe. Ex his enim qui ad sacerdotem veniunt sunt multi qui solam voluntatem consistendi habent, sed voto continendi seu etiam satisfaciendi funditus carent. Adeo enim corrupti sunt jam ex prava consuetudine ut omnino diffidant se posse continere, vel ad satisfaciendum sufficere. Ejusmodi tamen nonnulli post multam sacerdotis exhortationem, seu etiam post longam disputationem, dum de sola Domini misericordia, non de propria industria præsumere docentur per visitantem gratiam ad veram pœnitentiam compuncti, in vitæ novitate divinitus animantur. Perpendis ex his, ut credo, quam sit multis ejusmodi utile ad confessionem festinare.

CAPUT XVII.

Sunt vero nonnulli qui prædictorum trium nullum habent, sed velut monumento lapideo, et lapide superjecto in Lazari modum mortui jacent. Lapideo monumento mortuus tenetur, qui in prævaricatione sua per multam animi obstinaciam obduratur. Lapidea moles in peccatis mortuo superponitur; quando ex diffidentiae magnitudine spes quam ad Deum habere debuerat intercluditur: *Tollite*, inquit, *lapidem (Joan. xi)*. Quid est lapidem tollere, nisi per exhortationis gratiam divinitus datam obduratæ diffidentiae molem funditus semovere, et radiantem desuper lumini viam aperire? Juxta illud Isaïæ: *Parate vias Domini: rectas facite semitas Dei nostri (Isa. xl)*. Tunc autem pastoralis cura in hoc ipsum non inaniter laborat, cum Dominus hoc fieri disponit et imperat. Quid est enim hoc Dominum imperare, nisi in hoc ipsum animum pastoris interna allocutione urgere et gratiam dare? Tunc autem Domini minister utiliter agit quod suum est pastoris, cum ipse Dominus dignatur operari quod suum est Salvatoris: *Lazare*, inquit, *veni foras (Joan. xi, 43)*. In hac una vocatione tria dat intelligere. Qui exit locum deserit in quo prius fuit. Est enim foras exire seipsum foris astantium aspectibus ingerere. Idem vero est venire quod vocanti appropinquare. Quid est autem resuscitatum inde ubi mortuus jacuerat

exire, nisi peccatum suum penitus et in perpetuum deserere? Quid est vinculum quemlibet eorum se aspectibus per quos solvi poterat præsentare, nisi criminis quoslibet quibus peccatorum nexibus teneatur sui ipsius accusatione ostendere? Vocanti Domino appropinquat qui dignis pœnitentiæ fructibus Deum de die in diem placat. Primum pertinet ad votum continendi, secundum ad votum confitendi, tertium ad votum satisfaciendi. Ecce quomodo quidam in pastoris præsentia accipiunt triplex hoc votum, quod prius omnino non habuerunt.

CAPUT XVIII.

Sed nunc ad illud redeamus propter quod prædicta omnia digessimus. Distinguamus diligenter quid Dominus faciat per semetipsum, quid faciat per ministrum suum. Per semetipsum resuscitat mortuum, per ministros solvit ligatum. Per semetipsum mundat leprosum, ministerio sacerdotis reducit ejectum. Mortuum resuscitare, leprosum mundare, ad idem videtur respicere: nam utrobique solvitur obligatio culpæ. Sed et vinculum solve, vel ejectum reducere, ad idem nihilominus videtur respicere, quoniam utrobique sequitur obligatio pœnæ. Leprosus mundatur, quando perversus quisque pravitate suæ sordibus divinitus exiit; mortuus resuscitatur, quando peccato captivatus ad bene vivendum divinitus animatur. Post emundationem lepræ sacerdotali officio interveniente, ejectus prius in sua reducit, quando æternæ quietis mansionem quam peccando amiserat per injunctam satisfactionem recuperasse cognoscitur. In istis involutus, et a Domini ministris solutus, abire et ad sua redire permittitur, quando per absolutionem et consilium sacerdotis ad vitæ novitatem reformatur.

CAPUT XIX.

Ad ea quæ superius dicta sunt quidam quidem opponunt et dicunt: Qui veraciter de suis criminibus pœnitent, pro certo jam charitatem habent. Alioquin quod scribitur quomodo de eis recte intelligitur: *Quacunque hora peccator ingemuerit salvus erit?* (Ezech. xxxiii). Nemo eum qui charitatis capax est, sine charitate salvare potest. Sed, ut putant, qui charitatem habet debito damnationis æternæ teneri non valet. Quomodo ergo sacerdos eum ab ejusmodi debito absolvit, si ante sacerdotalem absolutionem charitate interveniente absolvi jam meruit? Sed absque ulla dubitatione patriarchæ et prophetæ charitatem habere, et tamen tenebantur debito damnationis æternæ. Alioquin nec ad inferna descenderent, nec Christi morte, nec ulla redemptione egerent. Absque ulla igitur ambiguitate tenebantur debito damnationis æternæ, non quod eis æterna fuerit, sed quod eis æterna fuisset, nisi mors Christi eos ab hoc debito absolveret. Constat ergo quod utrumque simul contingat, ut et homo charitatem habeat, et cum adhuc debitum damnationis teneat. Nonne, inquit, iste peccator Christi membrum esse cœpit ex quo charitatem ha-

bere cœpit? Quomodo ergo poterit esse membrum Christi et debito damnationis teneri? Membrum Christi dici potest homo secundum geminam considerationem aut secundum prædestinationem, aut secundum habitudinem. Secundum prædestinationem potest quis membrum Christi esse, et necdum charitatem habere, et e converso Christi quidem membrum non esse, et charitatem habere. Juxta namque Domini testimonium: *Refrigescet charitas multorum* (Matth. xxiv). Secundum ergo hanc acceptionem contingit hominem esse membrum Christi, et adhuc vinculo debitæ damnationis teneri; secundum habitudinem autem membrum Christi dicitur, quando in se habet unde hoc ipsum efficitur. Sed nunquid membrum Christi charitas illa facit, quæ ad tempus inardescit et in modico refrigescit? Absque dubio qui perseverantem charitatem nunquam accipiunt, nunquam de veris illis Christi membris fuerunt qui corporis ejus integritatem perficiunt. Secundum quamdam tamen acceptionem possumus et solemus charitatem transitoriam habentes, membra Christi dicere, propter membrorum ipsius conformitatem quam ad tempus videntur habere.

CAPUT XX.

Sed ut a pie quærentibus omnem scrupulum amoveamus, dicimus quod triplici modo membrum Christi dici solemus: prædestinatione, præparatione, concorporatione. Prædestinatione, qui ad vitam divinitus præordinatur; præparatione, quando paganus et falsus Christianus veraciter compungitur, et ad veritatem et charitatem imbuatur; concorporatione, quando ille per corporis abluitionem, iste per sacerdotis absolutionem Ecclesiæ Christi consociatur. Primum agitur proposito divinæ voluntatis, secundum proposito propriæ deliberationis, tertium vero officio sacerdotis. Ex corporali advertere possumus quid de spirituali ædificatione sentire debeamus. Ecce de silva lignum eligitur ut in ædificio ponatur, postea dolatur; et ad modum formamque congruam dolando præparatur. Ad ultimum ædificio connectatur, et ipsi suo in loco coaptatur. Ecce quo unum idemque lignum sit ædificii membrum. Primo sola electione, secundo præparatione, tertio compaginatione. Sic sane multi jam sunt membrum Christi prædestinatione, necdum tamen præparatione. Multi vero præparatione, sed necdum tamen concorporatione. Augustinus, cum adhuc infidelis esset, secundum prædestinationem membrum Christi fuit. Conformitatis præparatione membrum Christi exstitit, cum corde credens et devotione fervens ad baptismum festinavit. Baptizatus vero et Ecclesiæ consociatus membris Christi concorporatus fuit. Si quis ergo charitatem habet ante susceptum sacramentum reconciliationis nostræ, dici potest membrum Christi quadam conformitatis præparatione, necdum tamen concorporatione. Per mortem enim Christi Deo reconciliamur, et per baptismum Christo consepelinur, et membris ejus concorporamur. Ex his jam patet,

ut arbitror, juxta quam acceptionem possit quis membrum Christi dici, et debito damnationis teneri. Secundum quod dictum est de pagano, intelligi potest quid sentiendum sit de criminoso et pœnitente Christiano.

CAPUT XXI.

Sed dicis ad ista fortassis quod alia sit conditio Christiani et alia gentilis. Putas fortassis quod quilibet Christianus sub ipsa hora veræ compunctionis solvitur a debito damnationis, quamvis aliter sentiendum sit de non baptizatis. Nemo enim solvitur a debito damnationis nisi participatione nostræ redemptionis. Per baptismum vero cæteraque Christi sacramenta homo accipit ut ejus particeps fieri possit. Dico autem quoniam quod baptizando accipit paganus, peccando perdit criminosus Christianus. Nam participium sacramentorum Christi criminatur amittit quod prius in baptismo accepit. Audacter dico, si ante sacerdotis absolutionem ad communionem corporis et sanguinis Christi accesserit, iudicium sibi pro certo manducat et bibit, etsi eum peccasse jam multum pœniteat, et vehementer doleat et ingemiscat. Quia ergo ratione contendis et dicis quod intime pœnitens ante accessum ad sacerdotem a debito damnationis solutus est, qui ante sacerdotis absolutionem salutis nostræ sacramentis nisi ad damnationis cumulum participare non potest? Tam itaque criminosus Christianus quam quilibet paganus eget reconciliatione, et ubi necessitas non obstitit, utraque efficienda per officium sacerdotale, ista per ablutionem, illa per absolutionem.

CAPUT XXII.

Et si vultis nosse et potestis patienter audire, facilius reconciliatur paganus post crimina centum, quam Christianus quilibet post unum solum. Hinc est quod cuilibet pagano quantumlibet criminoso, accepto baptismo, nulla injungitur satisfactio: Christiano autem criminaliter peccanti, sed jam pœnitenti et confitenti, non sufficit sacerdotis absolutio sola sine satisfactione injuncta. Sola vero Christi hostia, mactata videlicet caro, satisfacit pro recenter baptizato. Per ignorantiam enim peccantibus ad expiationem satisfacit hostiæ per legem determinatæ oblatio. Sed *voluntarie peccantibus*, juxta Apostolum, *non relinquitur hostia pro peccato (Hebr. x)*. Quod in lege mystice præcipitur, hoc sub isto tempore, amoto figuræ velamine, quotidie verius adimpletur. Præcipitur in lege, ut anima quæ per ignorantiam peccaverit, hoc vel illud pro peccato offerat, et dimittitur ei quod per ignorantiam commiserat (*Levit. v*). Sed de voluntarie peccantibus præcipitur reddere animam pro anima, oculum pro oculo, dentem pro dente, manum pro manu, pedem pro pede (*Levit. xxiv; Deut. xix*). Quidquid ab infideli committitur, inter peccatum ignorantia deputatur. Nam et si sciat se peccasse cum peccat, nescit tamen examinare pondus peccati; nescit enim illud non posse expiari nisi per mortem hominis Dei. Caligo itaque hujusmodi ignorantia supra modum levigat immanitatem

culpæ. Christiani vero qui se cognoscunt redemptos a morte per mortem Christi, procul dubio non possunt per hujusmodi ignorantiam excusari. Ad plenam itaque satisfactionem pro peccato illis hostia conceditur, istis omnino non relinquitur. Ubi peccatum per hostiam expiatur, alienæ potius quam propriæ carnis mactatione reconciliatur. Infideli itaque converso et in Christi fide baptizato nulla satisfactio, nulla carnis afflictio injungitur, cui propter priorem ignorantiam ad expiationem peccati hostia conceditur: nam per passionem et mortem Christi ab omni reatu ad plenum purgatur. Criminosus autem Christianus quoniam per infidelitatis ignorantiam de suis criminibus nullatenus excusatur, in propria carne punitur, et quasi voluntarie peccanti post acceptam veritatis notitiam voluntaria satisfactio injungitur. Et quod contra Deum jam non ignoranter præsumpsit, non sola hostiæ oblatione, sed propriæ carnis maceratione et mortificatione purgatur. Ecce quod superius jam diximus, quod difficilius expiatur criminosus Christianus quam criminosus paganus. Sed cur, quæso, expiatur difficilius, nisi quia offendit gravius? Dicis quod Christianus criminosus et pœnitens solvitur a debito damnationis ante sacerdotis absolutionem, et non audes dicere quod paganus criminosus et pœnitens ab eodem debito solvatur ante sacerdotis absolutionem, et non attendis quam sit contra existimationem, imo et contra omnem rationem ut dicatur statim ad veram pœnitentiam solvi qui peccavit majus, et non dicatur statim ad veram pœnitentiam solvi qui peccavit minus. Constat in commune quod nemo possit impœnitentem absolvere. Secundum quosdam vero nemo pœnitentem absolvit, quoniam sub ipsa compunctionis hora, ut dicunt, absolutionem divinitus accepit. Sed si nemo absolvit impœnitentem, nemo pœnitentem, ergo nemo neminem. Sed qui hoc credit fallacem fectio eum qui dicit: *Quorum remisistis peccata, remittuntur eis*. Constat ergo pro certo quod sacerdotes peccata remittunt, pœnitentes absolvent. Peccator quæcumque hora ingemuerit, in hoc sane salvus erit, quod de tali qui absolvi non potuit, talis sit cui absolutio negari non possit.

CAPUT XXIII.

Sunt adhuc qui mirantur et quærunt quomodo dicitur Deus vel Dei minister peccata remittere, cum profecto inveniatur uterque pœnitentium peccata et puniendo expiare et expiando punire. Quæ est, inquit, ista remissio, ubi exigitur diuturna sæpe et satis molesta expiatio? Ex his quæ longe superius dixi, quod quæratur quantum mihi videtur satis patet. Sed ad majorem evidentiam ante jam dictis aliquid addere non me pigebit ubi oportet. In omni peccato duo sunt consideranda, divina videlicet injuria et committentis corruptela. Illud est iniquitatis et impietatis, istud inhonestatis et deformitatis. Unum namque idemque peccatum et iniquitas est quantum ad Deum, et deformitas quantum

ad seipsum. Hinc est illud evangelistæ Joannis : *A Omnis qui facit peccatum et iniquitatem facit , et peccatum est iniquitas (I Joan. III)*. Procul dubio iniquitas est quando quis proximum suum injuste ledit, et in hoc, ut arbitror, nemo non consentit. Iniquitas est quando aliquis Deum suum reprehendit, accusat, blasphemat, et nemo est nisi mentis inops qui id inficiari præsumat. Sed aliquis fortassis cum in crapula, ebrietate, luxuria et ejusmodi cæteris suis desideriiis satisfacit, iniquitatem esse non credit, maxime si sine proximi læsione id facit. Sed certe, cum hoc facit, Deum offendit. Quanta enim injuria est Creatoris, nobilissimam creaturam, et ad Dei similitudinem factam, vitiorum sordibus fœdare, et divinæ similitudini similitudinem jumentum superducere? *Homo*, inquit, *cum in honore esset, non intellexit ; comparatus est jumentis insipientibus et similis factus est illis (Psal. XLVIII)*. Cogitet homo quanta pro ipso Creator suus fecerit, qualia pro ipso Redemptor suus sustinuerit, et inde poterit rectius æstimare quam sit iniquum vel impium tanto Domino, tam benefico amico, injuriam pro beneficiis reddere et ipsum vel in modico offendere. Offendit autem qui corrumpit nobilissimum illud opus suum; corrumpit vero qui facit peccatum. Igitur qui peccatum facit et iniquitatem facit, quia peccatum ipsum, ut diximus, iniquitas seu etiam impietas est in quantum Deum offendit, inhonestas et deformitas in quantum committentem corrumpit. Valet ergo Deus et solet in uno eodemque crimine et id quod iniquitatis et impietatis est remittere, et quod inhonestatis et impuritatis est per semetipsum purgatorio igne mundare, vel quid in hoc purgationis debito remittendum, vel quid satisfactionis medela curandum sit ministrorum suorum dispensationi committere. Quid tibi videtur summus ille medicus in ejusmodi opere? *Ecclæse* et quotidie facere, nisi illud quod ad suam injuriam pertinet remittere et ægrotauti servo qualem corruptela sua exigebat, medelam adhibere? Hinc, ut arbitror, illud evidenter patet, quam vera, quam misericordiæ plena sit illa peccatorum remissio, quam Deus facit quando vere pœnitenti suam injuriam et eo ipso pœnam æternam remittit. Qui enim contumaciter præsumit quod quantum in ipso est in æternum corrigere non possit, et ad ejus injuriam qui in æternum vivit, et omnipotens sit, procul dubio debitum æternæ damnationis incurrit. Hominem autem divinitus absolvi ab ejusmodi debito, quanta, quæso, et quam ineffabilis miseratio? Nunquid Dei beneficentiam obnubilat et non potius inagnificat, quod peccatricis animæ remediis quibus oportet et peccatum expiat et vitium purgat? Quis, quæso, neget esse remissionem veram et misericordiæ plenam, quando ad veram pœnitentiam, dissimulata injuria propria, remittit pœnam æternam, insuper et morbis ægroti adhibet medicinam? Hinc ergo possumus colligere sacerdotalis illa absolutio quantæ virtutis sit et excellentiæ, quæ veraciter

pœnitentem et studiose satisfacientem liberat, non solum a truci incendio æterni supplicii, verum etiam a concrematione ignis purgatorii. Ex corporalibus morbis perpendamus quid de spiritualibus sentire debeamus. Novimus quoniam quidam cauterio, quidam curantur unguento. Est autem magnum et misericordiæ plenum quantumlibet acerbo remedio a morbo curari mortifero. Quanta ergo, quæso, indulgentia, quantave beneficentia id putrescentis morbi leni mederi unguento, quod post modicum opus haberet curari cauterio? Quid autem est quælibet pœnitentialis satisfactio nisi unguentum lenè in comparatione concremationis purgatoriæ? Ecce habes quid debeas sentire tam de divina quam de sacerdotali remissione.

CAPUT XXIV.

Possumus tamen dicere quod aliud sit peccata remittere, aliud autem peccata dimittere, quamvis forte inveniat ubi unum pro altero ponitur. Peccata namque dimittere, hoc est ex toto indulgere. Peccata vero remittere, hoc est debitam eis pœnam temperare, et ex majori parte relaxare. Quantum ergo, quæso, peccati remissionem, vel pœnæ relaxationem putas, quando ex munere divino pœna æterna in purgatoriam et transitoriam transfertur vel sacerdotali officio illud purgatorium incendium in pœnam pœnitentialem transmutatur? Ecce jam habes quod ipse quæsisisti, quæ videlicet vel qualis sit divina seu sacerdotalis remissio ubi exigitur diuturna sæpe et satis molesta expiatio. Quod enim possint sacerdotes peccata remittere, et futura incendia pœnitentialem satisfactione extinguere, omnes in commune credimus et tenemus. Quod autem possint quælibet peccata quantumlibet criminalia ex toto dimittere, et sine aliqua omnino satisfactione plene et sine periculo indulgere, nec credimus, nec tenemus. Vide certe quod multum sit inter remittere atque dimittere. Nam remittere est pœnam peccati juxta congruum miserationis modum temperare; dimittere vero totum indulgere, et sine animadversione relinquere. Hinc est quod dicitur nobis : *Dimittite et dimittetur vobis (Luc. VI)*, et merito quidem, ut non in parte iram reservemus, sed ex toto dimittamus qui totum nobis dimitti volumus. Hinc est quod Domino in quotidiana oratione dicimus : *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris (Matth. VI)*. Sed quia justitiæ simul et misericordiæ est inter parcendum ex parte percuti, et ad purgationis nostræ medelam proficit ex parte puniri, remittendi potius quam dimittendi potestas confertur in eo quod dicitur : *Quorum remisistis peccata remittuntur eis ; inde est quod de remissione non de dimissione gratulatur qui Domino confitetur : Tu remisisti impietatem peccati mei* Nam qui damnationis æternæ sententiam evaserat, purgationis suæ medelam non sine metu expectabat.

CAPUT XXV.

Tribus autem modis, ut mihi videtur, peccatorum

purgatio agitur. Agitur aliquando secundum solam severitatem, aliquando secundum solam pietatem, aliquando secundum moderationem utriusque, ut miseratio ipsa non sit sine nonnulla severitate nec severitas sine miseratione. Siquidem in igne purgatorio est intolerabilis afflictio sine totius consolationis remedio. In voluntaria satisfactione est afflictio cum multiplici consolatione. In lavacro regenerationis plena emundatio nihil habens afflictionis. Prima purgatio agitur per incendium, secunda per flagellum, tertia per lavacrum. Per incendium purgatorii ignis scoria peccati excoquitur, per flagellum satisfactionis palea peccati excutitur, per lavacrum regenerationis peccati macula absque pœna diluitur. Sunt multi qui in extremis veraciter pœnitent, sed morte præventi tempus satisfaciendi non habent, et his quidem in eorum peccatis quod iniquitatis et impietatis est ad veram eorum pœnitentiam remittitur, quod vero turpitudinis et impuritatis purgatorio igne excoquitur. Ex his dictum intellige quod in Psalmo habes: *Beati quorum remissæ sunt iniquitates!* (Psal. xxxi.) Alii cum magna devotione ad confessionem veniunt, et cum omni studio et sollicitudine satisfactionem exsolvunt, et turpitudinem suam charitatis operibus et virtutum varietate obducunt. Fit itaque in eis

A quod alias legis, quod *Charitas operit multitudinem peccatorum* (1 Petr. iv). In his adimpletur prophetica illa sententia: *Beati quorum tecta sunt peccata* (Psal. xxxi). Multi post multa flagitia, et blasphemias, de Judæis vel gentibus venientes in Christo regenerantur, quibus tamen pro præteritis malis nihil satisfactionis injungitur, quia renatis in Christo de anteactis malis nihil imputatur. Pro ejusmodi quolibet puta esse dictum: *Beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum* (ibid.) Et sunt nonnulli qui tam profunde et intime pœnitent, et tanto devotionis ardore in ipsa sua pœnitentia fervent, et tantum de Domini pietate præsumunt, ut hoc ipsum eis ad peccatorum suorum expiationem sufficiat, et Dominum sibi per omnia placabilem reddant. Testatur hoc ipsum tam sero pœnitens ille evangelicus latro, qui statim audire meruit: *Hodie mecum eris in paradiso* (Luc. xxiii). Ejusmodi quilibet in eorum meritum quibus a Domino non imputatur peccatum, sed dimittuntur eis peccata multa quoniam diligunt multum. In his igitur quæ jam diximus luce clarius videtur quod per Psalmistam audimus: *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, et quorum tecta sunt peccata* beatus vir cui non imputavit Dominus peccatum.

TRACTATUS

DE JUDICIARIA POTESTATE IN FINALI ET UNIVERSALI JUDICIO.

In regeneratione, cum sederit Filius hominis in sede majestatis suæ, sedebitis et vos super sedes duodecim, judicantes duodecim tribus Israel (Matth. xix). Ecce audivimus quid Veritas ipsa apostolicis viris promittat. Sed audiamus adhuc quid alio loco dicat: *Qui non credit, inquit, jam judicatus est* (Joan. iii). Ex hac, ni fallor, gemina Scriptura oritur illa sententia, quod quatuor ordines sunt eorum qui ad illud tremendum judicium veniunt. Nam ex illa prima sententia colliguntur ordines tres, judicaturi, judicandi et salvandi, judicandi et damnandi. His tribus juxta aliam sententiam quartus ordo adjungitur, judicati et damnati. Sed si hujusmodi idcirco judicati dicuntur, quia eorum damnatio certa habetur, non satis video cur istis quatuor, quos jam diximus, quintum ordinem non annumeremus. Nam parvulorum statim post baptismum morientium tam est certa salvatio quam non credentium certa damnatio, nisi forte his qui nil proprii meriti unquam habuerunt velit quis summum perfectionis gradum attribuere, et judicantium ordini annumerare. Sed dico: Si quidam qui in hac adhuc vita sunt jam judicati dicuntur, illi qui jam sententiam suæ damnationis acceperunt cur non multo rectius jam judicati dicantur? Non enim soli illi qui non credunt statim post mortem ad inferna descendunt. Si quis autem contenda illos solos ante generale

C judicium ad inferna descendere, illud saltem non audebit negare, omnes videlicet in exitu animæ vel bonam vel malam sententiam accipere, et unumquemque vel ad supplicium, vel in refrigerium ire. Sed puniendi quidem atque salvandi eo ipso quo puniuntur purgantur. Unde et ignis ille purgatorius dicitur per quem in eis peccati rubigo consumitur. Qui autem puniuntur et purgantur eo ipso agnoscunt se ipsos ad salutem reservari, quo se videant paulatim ab omni labe mundari. Cæteri vero eo ipso sententiam suæ damnationis agnoscunt, quo nullum purgationis remedium accipiunt. Quorumlibet igitur mortuorum salvatio seu damnatio, quamvis sit incerta apud nos, videtur tamen certa apud illos. Si ergo recte jam judicati dicuntur qui necdum meritorum suorum retributionem acceperunt, quare non multo magis illi qui jam receperunt, et salvationis vel damnationis suæ sententiam certissime, ut dictum est, agnoverunt? Qui ergo sunt illi qui ab apostolicis viris dicuntur judicandi? Si dicimus quia soli illi qui in Salvatoris adventu vivi inventi erunt, et nondum ullam retributionis suæ sententiam acceperunt, Joannis nobis in hoc sententia contradicit, qui in Apocalypsi sua scribit: *Et dedit, inquit, mare mortuos qui in eo erant, et mors et infernus dederunt mortuos qui in ipsis erant, et judicatum est de singulis secundum opera ipsorum*